ujforum_betty.qxp 9/28/2006 12:30 PM Page 35

Miből és hogyan éltünk 2005-ben? Háztartási jövedelmek és költségek az Északnyugati régióban

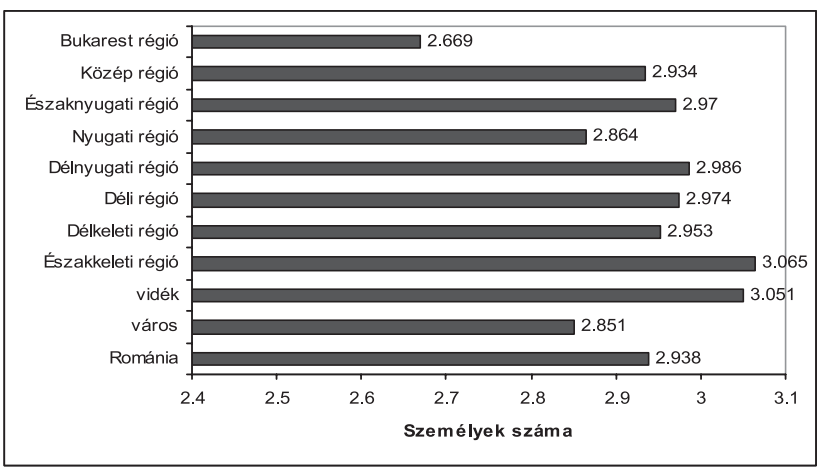
KEREKES KINGA

Az Országos Statisztikai Hivatal évente végez a lakossági társadalmi és gazdasági helyzetére vonatkozó felmérést, melynek eredményeit területi lebontásban is közreadják. Jelen tanulmányban a 2005-ös lakossági jövedelmekre, költségekre és a fogyasztásra vonatkozó felmérés[1] adatait felhasználva elemezzük az Északnyugati régióbeli* háztartások helyzetét.

A 2002-es népszámláláskor Romániában 7 320 202 háztartást vettek nyilvántartásba, ebből 916 816-ot az Északnyugati régióban. Ennél frissebb adat a háztartások számára vonatkozóan nem áll rendelkezésünkre, ugyanis az évente publikált statisztikai kiadványok erre a mutatóra nem térnek ki.

2005-ben az egy háztartásban élő személyek száma az Északnyugati régióban valamivel magasabb volt (2,97) az országos átlagnál (2,938). A legnagyobb lélekszámú háztartások az Északkeleti régióban találhatók (3,065), ez az érték még a vidéki háztartások átlagánál (3,051) is magasabb. A városi háztartásokban kevesebben élnek, mint a vidékiekben, és átlagban a legkevesebb személyt a bukaresti háztartásokban regisztrálták (1. ábra).

1. ábra. A háztartások átlagos lélekszáma, régiók és településtípusok szerint, 2005-ben

Forrás: Az életszínvonal koordinátái Romániában. Lakossági jövedelmek és költségek 2005-ben, Országos Statisztikai Hivatal (OSH), 2006

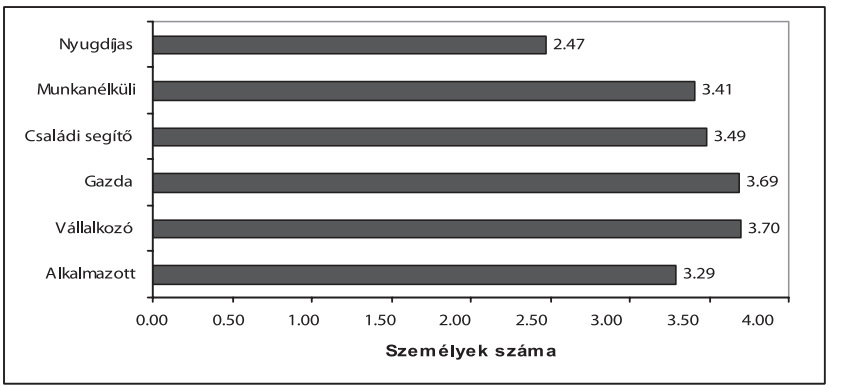
1 Az életszínvonal koordinátái Romániában. Lakossági jövedelmek és költségek 2005-ben, Országos Statisztikai Hivatal, 2006 *Coordonate ale nivelului de trai în România.* Veniturile şi consumul populaţiei în 2005. Institutul Naţional de Statistică, Bucureşti, 2006.

* Az Északnyugati Fejlesztési Régiót (Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest) Beszterce-Naszód, Bihar, Kolozs, Máramaros, Szatmár és Szilágy megye alkotja.

ujforum_betty.qxp 9/28/2006 12:30 PM Page 36

Az Északnyugati régióban azok a háztartások a legszámosabbak, amelyekben a családfő vállalkozó, és a nyugdíjasok által vezetett háztartásokban élnek a legkevesebben (2. ábra).

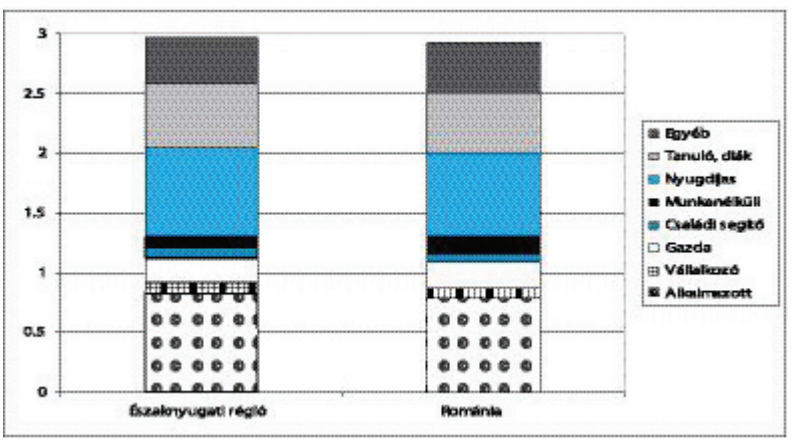
2. ábra.
A háztartások lélekszáma az Északnyugati régióban a családfő státusza szerint, 2005-ben

Forrás: Az életszínvonal koordinátái Romániában. Lakossági jövedelmek és költségek 2005-ben (OSH), 2006

Az átlagos háztartás foglalkoztatástípus szerinti összetételét tekintve megállapíthatjuk, hogy az Északnyugati régióban több a tanuló/diák, a nyugdíjas és az alkalmazott, ugyanakkor kevesebb a munkanélküli, mint az átlagos romániai háztartásban (3. ábra).

3. ábra
A háztartások személyi összetétele, a foglalkoztatás típusa szerint, az Északnyugati régióban és Romániában, 2005-ben

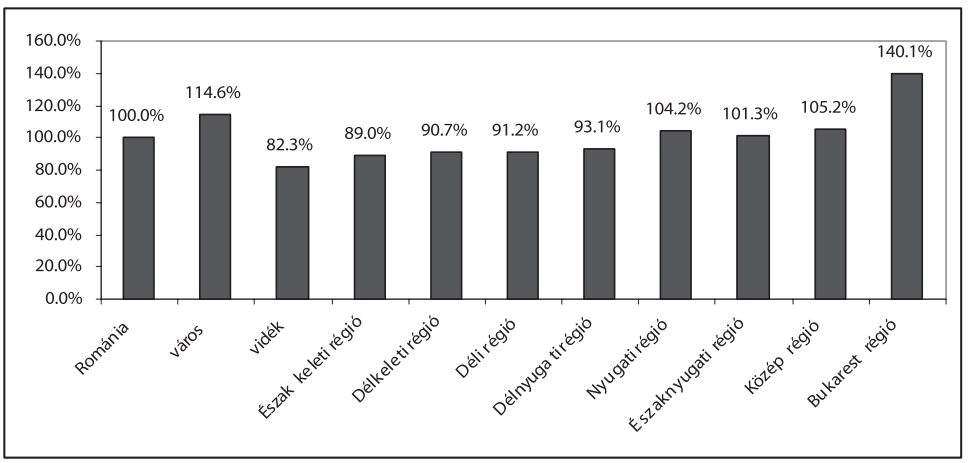
Forrás: Az életszínvonal koordinátái Romániában. Lakossági jövedelmek és költségek 2005-ben (OSH), 2006

ujforum_betty.qxp 9/28/2006 12:30 PM Page 37

Jelentős regionális különbségek vannak az egy személyre jutó havi háztartási átlagjövedelem tekintetében (4. ábra). Az Északnyugati régió 1,3%-kal az országos átlag felett áll, ezzel a régiók között a negyedik. Magasan vezet a Bukarest régió (140,1%), ez a kiemelkedő érték a magasabb átlagbérek és az alacsonyabb lélekszámú háztartások együttes hatásának köszönhető.

4. ábra

Az egy személyre jutó havi háztartási átlagjövedelem, régiók és településtípusok szerint, 2005-ben, az országos átlaghoz viszonyítva

Forrás: Az életszínvonal koordinátái Romániában. Lakossági jövedelmek és költségek 2005-ben (OSH), 2006

Vidéken az egy személyre jutó havi háztartási átlagjövedelem 32,3%-kal alacsonyabb, mint városon, ezzel magyarázható a fokozottabb vidéki elszegényedés. Ennek együttes okai a vidéki lakosság nagyarányú mezőgazdasági foglalkoztatottsága, az alacsony bérek a mezőgazdaságban és a vidéki háztartások viszonylag magas lélekszáma.

Az átlagos Északnyugati régióbeli háztartások jövedelme 2005-ben háztartásonként 1242,32 lej[2] (342,6 euró[3]) volt, amelyből 966,06 lej (266,6 euró) pénzbeni jövedelem. A háztartások jövedelmének 46%-a származik fizetésből, 20%-a szociális járadékokból (nyugdíj, munkanélküli segély, egyéb támogatások), és 19%-a a saját fogyasztásra termelt élelmiszerek ellenértéke (5. ábra).

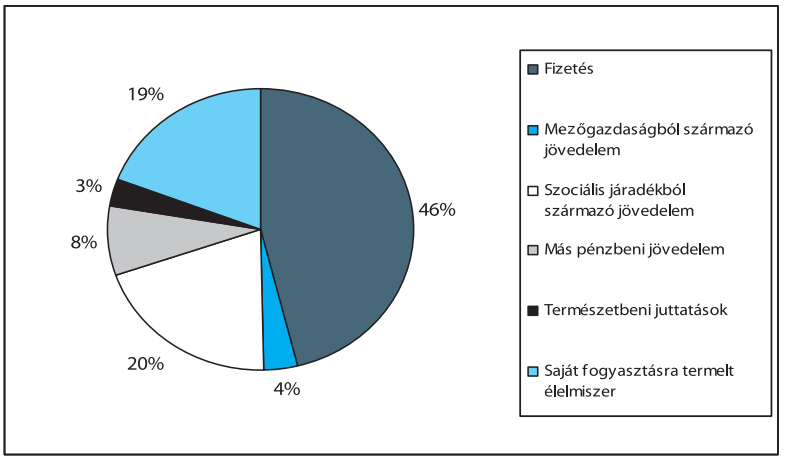
[2] 2005. július 1-jén bevezetésre került az új (erős) lej (RON), 1 RON = 10 000 ROL (régi lej).

[3] 1 euró = 3,6234 RON, a Román Nemzeti Bank *www.bnr.ro* honlapján közölt 2005. évi átlagos árfolyam.

ujforum_betty.qxp 9/28/2006 12:30 PM Page 38

5. ábra

Az átlagos háztartás jövedelemforrásainak megoszlása az Északnyugati régióban, 2005-ben

Forrás: Az életszínvonal koordinátái Romániában. Lakossági jövedelmek és költségek 2005-ben (OSH), 2006

A háztartási jövedelemforrások megoszlása nagymértékben függ a családfő státuszától. Erre vonatkozóan régiós szinten jelenleg csak 2004-es adatok állnak rendelkezésünkre[4]. Megállapítható, hogy azokban a háztartásokban, ahol a családfő alkalmazotti státuszban van, a jövedelem 72,4%-a származik fizetésből és 14,3%-a saját fogyasztásra termelt élelmiszerből. A mezőgazdasággal foglalkozó háztartásokban a saját fogyasztásra termelt élelmiszer teszi ki a jövedelem 57,9%-át és további 20% származik a mezőgazdasági termékek eladásából vagy mezőgazdasági munkák végzéséért kapott bérből. A munkanélküli családfő által vezetett háztartások jövedelmének 35,8%-át a saját fogyasztásra termelt élelmiszerek ellenértéke adja, ez az arány magasabb, mint a szociális járadékból származó jövedelemé (20,7%). A nyugdíjas háztartások jövedelmének 38,5%-a származik szociális járadékból, ami alig haladja meg a saját fogyasztásra termelt élelmiszerek ellenértékét (34,8%).

A háztartások átlagjövedelme az Északnyugati régióban az 1998–2005-ös időszakban a költségekkel azonos szintű volt[5], 1998–2001 között és 2003-ban kismértékben alatta maradt, míg 2002-ben, 2004-ben és 2005-ben a jövedelmek meghaladták a költségeket. 2005-ben egy átlagos háztartás havi átlagköltsége 1209,25 lej (333,73 EUR), jövedelme pedig 1242,32 lej (342,6 EUR) volt. A legrosszabb helyzetben a munkanélküliek háztartásai

[4] Az Északnyugati Régió számokban, Kolozs Megyei Statisztikai Hivatal, 2006 (Regiunea Nord-Vest în cifre, 2006 és Coordonate ale nivelului de trai în România. Veniturile şi consumul populaţiei în 2006).

[5] Az Északnyugati Régió számokban; Az életszínvonal koordinátái Romániában. Lakossági jövedelmek és költségek 2005-ben

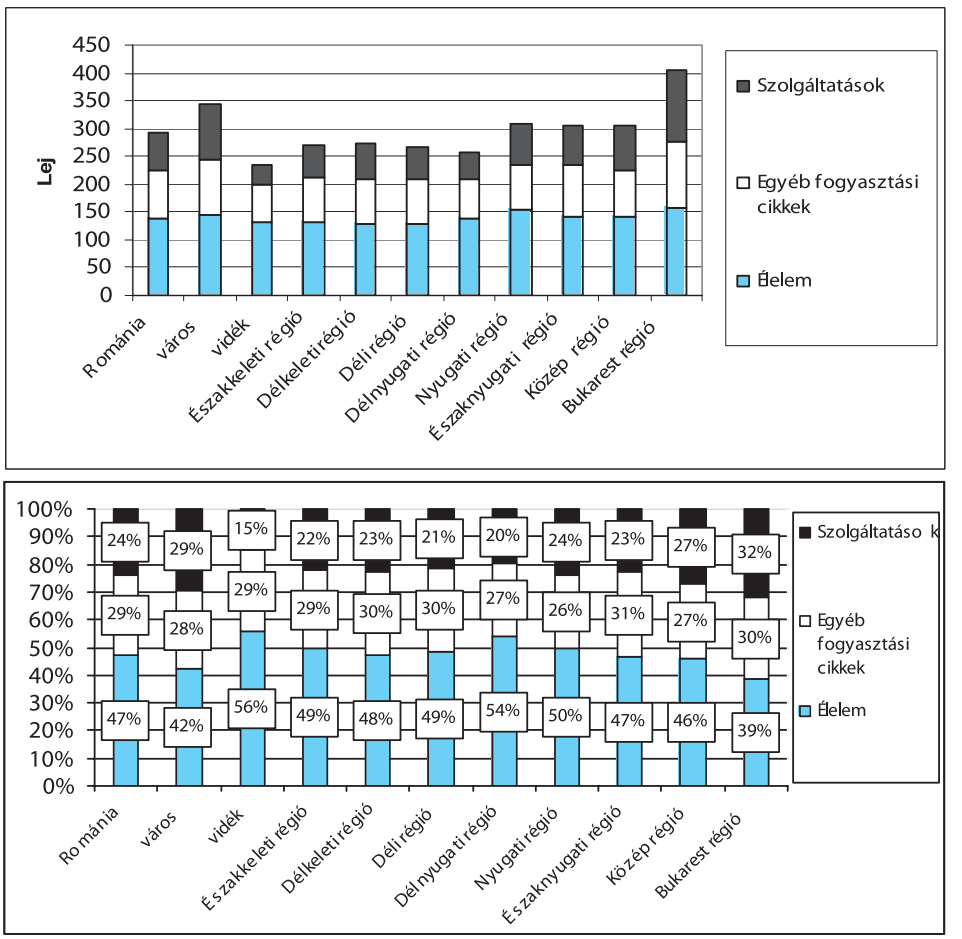
ujforum_betty.qxp 9/28/2006 12:30 PM Page 39

vannak, az ő esetükben a költségek szintje 10%-kal meghaladja a jövedelemszintet, ami hosszú távon a tartalékok feléléséhez és eladósodáshoz vezet.

A 6. ábrából láthatjuk, hogy a regionális különbségek az egy személyre jutó havi háztartási átlagköltségek szintje és megoszlása tekintetében is fennállnak. A legtöbbet Bukarest régióban költenek, itt jut a legtöbb pénz nem élelmiszer jellegű fogyasztási cikkekre és szolgáltatásokra. Az Északnyugati régió költekezés tekintetében is a negyedik helyen áll, Bukarest, a Nyugati régió és a Középső régió mögött.

6. ábra

Az egy személyre jutó havi háztartási átlagköltségek megoszlása, régiók és településtípusok szerint, 2005-ben, pénzértékben és %-ban

Forrás: Az életszínvonal koordinátái Romániában. Lakossági jövedelmek és költségek 2005-ben (OSH), 2006

ujforum_betty.qxp 9/28/2006 12:30 PM Page 40

A legnagyobb arányban a Délnyugati régióban költenek élelmiszerre (53,7%), de ez az összeg értékben nem haladja meg az országos átlagot. A költségek legalacsonyabb hányadát a bukaresti háztartások fordítják élelemre (38,7%), de értékben ez jóval magasabb, mint amennyit bármelyik más régióban élelemre költenek.

Az Északnyugati régióban a legmagasabb az egyéb fogyasztási cikkekre költött pénz aránya (30,7%), viszont értékben jóval a bukarestiek által elköltött alatt marad.

Bukarestben szolgáltatásokra fordítják a költségek 31,8%-át, ez arányában is a legmagasabb a régiók között, értékében pedig az országos átlagnak a 182%-át teszi ki.

Összehasonlítva a 6. ábrán megjelenített 2005-ös statisztikai adatokat a 2001-es adatokkal[6], megállapíthatjuk, hogy az eltelt időszakban országszerte csökkent az élelemre fordított költségek aránya és megnőtt az egyéb fogyasztási cikkekre és szolgáltatásokra fordított költségek aránya, ami az életszínvonal emelkedésére enged következtetni.

Amint a háztartási jövedelemforrások, úgy a háztartási költségek megoszlása tekintetében is különbségeket észlelhetünk a különböző státuszban lévő családfők által vezetett háztartások között. Ahol alkalmazott a családfő, többet költenek más fogyasztási cikkekre és szolgáltatásokra, mint ahol gazdálkodó, a munkanélküliek és a nyugdíjasok pedig költségeiknek átlagon felüli hányadát költik élelmiszerre[7].

Az Északnyugati régió lakosságának táplálkozási szokásaiba adnak betekintést az élelmiszer- és italfogyasztásra vonatkozó statisztikai adatok[8]. Egy személy havonta átlagosan 9,755 kg kenyeret, 4,050 kg burgonyát, 6,318 kg zöldséget, 0,386 kg szemes babot vagy borsófélét, 5,62 kg gyümölcsöt, 1,179 kg lisztet, 0,615 kg kukoricalisztet, 0,526 kg rizset, 0,465 kg száraztésztát, 2,3939 kg húst, 1,018 kg hústerméket, 0,145 kg halat, 13,449 db tojást, 0,951 kg cukrot, 0,957 l olajat, 0,254 kg margarint, 7,838 l tejet, 1,119 kg sajtfélét, 0,031 kg vajat, 0,327 kg lekvárt, 0,173 kg csokoládét vagy cukorkát, 0,027 kg fagylaltot, 0,050 kg mézet és 0,184 kg kávét, teát vagy kakaót fogyaszt el. Ásványvízből vagy üdítőitalból egy személy havonta 3,169 litret fogyaszt el és alkoholos italokból 1,509 litret (ebből 0,491 l bor, 0,756 l sör és 0,192 l pálinka).

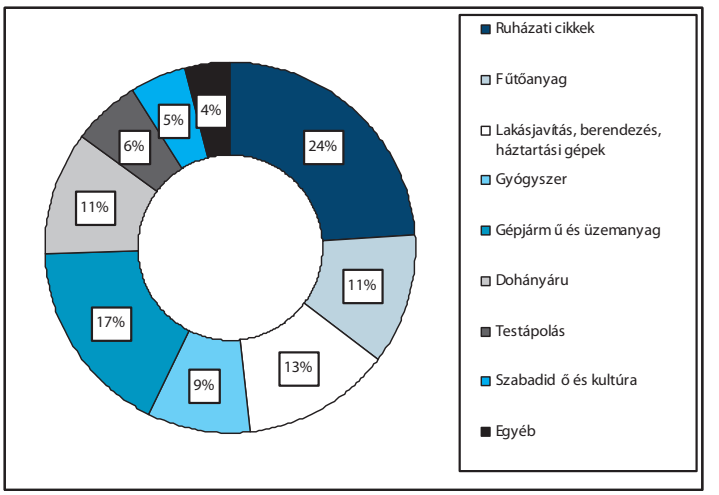
Az egyéb fogyasztási cikkek meglehetősen széles skáláját csoportosítva képet nyerünk a lakosság szükségleteiről, vásárlási szokásairól (7. ábra). A háztartások a legnagyobb arányban ruházati cikkekre költenek (24%), ezt követik a gépjármű vásárlásra és fenntartásra (17%) és a lakás berendezésére és rendbentartására fordított összegek (13%). A költségek jelentős hányadát fordítják fűtőanyagra (11%) és dohányárura (11%), illetve gyógyszerre (9%). Testápolási cikkekre átlagosan 6%-ot, míg könyvekre, sportszerekre átlagosan 4%-ot költenek.

6 Az életszínvonal koordinátái Romániában. Lakossági jövedelmek és költségek 2001-ben
7 Az Északnyugati Régió számokban
8 Az életszínvonal koordinátái Romániában. Lakossági jövedelmek és költségek 2005-ben

ujforum_betty.qxp 9/28/2006 12:30 PM Page 41

7. ábra

Az egyéb fogyasztási cikkekre fordított háztartási átlagköltségek megoszlása az Északnyugati régióban, 2005-ben

Forrás: Az életszínvonal koordinátái Romániában. Lakossági jövedelmek és költségek 2005-ben (OSH, 2006)

A 2001–2005-ös időszakban javult a lakások tartós fogyasztási cikkekkel való ellátottsága, a műszaki fejlődést és a jövedelmek növekedését követve (1. táblázat).

A háztartások jelentős hányadában cserélték fel a hűtőszekrényt kombinált hűtőfagyasztó szekrényre, a nem automata mosógépet automata mosógépre, a fekete-fehér televíziókészüléket színesre. Több mint 10%-kal megnőtt a számítógéppel rendelkező háztartások aránya, és statisztikailag mérhető lett az internet-felhasználók aránya (ez az arány 2005-ben csak 3,4%, de 2001-ben egyáltalán nem szerepelt a statisztikákban). A mosogatógép nincs elterjedve, ezer háztartásból csak kettőben található meg. A legnagyobb mértékben (30%-kal) a mobiltelefonok használata növekedett, ez a növekedés egyelőre nem a kábeles telefonok rovására ment, ezek aránya is megnőtt az utóbbi négy évben.

Növekedés tapasztalható olyan tartós fogyasztási cikkekkel (gáztűzhely, porszívó, kábeles telefon) való ellátottság tekintetében is, amelyekre az elmúlt években nem hatott olyan nagy mértékben a műszaki fejlődés, viszont használatuk kényelmesebbé teszi a mindennapi életet.

ujforum_betty.qxp 9/28/2006 12:30 PM Page 42

1. táblázat

A lakások tartós fogyasztási cikkekkel való ellátottsága az Északnyugati régióban, 2001-ben és 2005-ben, %-ban kifejezve

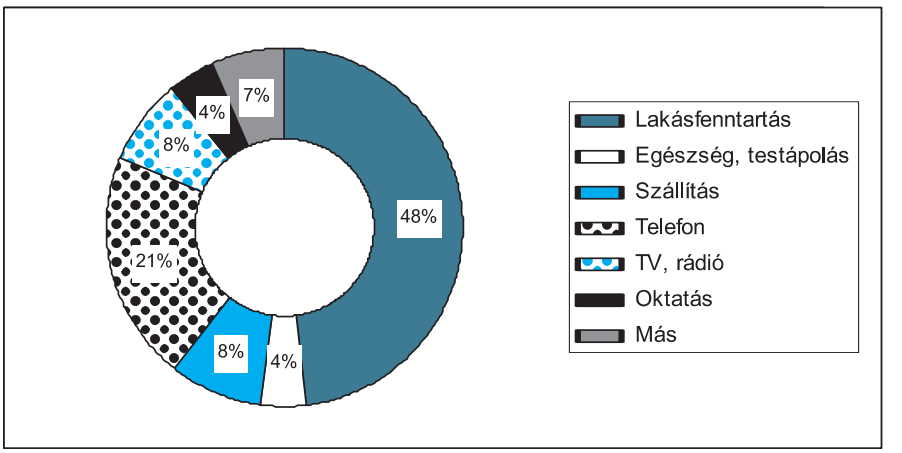
Tartós fogyasztási cikk	2001	2005
Gáztűzhely	80,0%	86,2%
Hűtőszekrény	83,5%	76,8%
Fagyasztóláda	25,8%	28,7%
Kombinált hűtő-fagyasztó szekrény	4,3%	20,2%
Automata mosógép	25,1%	45,6%
Nem automata mosógép	36,7%	20,0%
Mosogatógép	–	0,2%
Varrógép	26,4%	21,3%
Porszívó	42,2%	52,7%
Színes TV	64,9%	85,2%
Fekete-fehér TV	27,7%	11,8%
Rádió	46,1%	39,6%
Kazettás magnó	30,5%	28,6%
Videó	5,5%	6,2%
CD-lejátszó	2,8%	7,4%
Számítógép	5,7%	16,8%
Internet	–	3,4%
Mobiltelefon	11,7%	41,8%
Kábeles telefon	46,6%	51,9%
Gépkocsi	24,4%	24,0%
Bicikli	23,9%	24,7%

Forrás: Az életszínvonal koordinátái Romániában. Lakossági jövedelmek és költségek 2005-ben; Az életszínvonal koordinátái Romániában. Lakossági jövedelmek és költségek 2001-ben; (OSH, 2006)

A 8. ábrából láthajuk, hogy a lakásfenntartásra (lakbér, villanyáram, víz, fűtés, javítások) fordított összegek teszik ki a szolgáltatási költségek 48%-át. A költségek fennmaradó részét telefondíj (kábeles- és mobiltelefon) kifizetésére (21%), szállításra (8%), televízió- és rádióbérletre (8%), oktatásra (4%), illetve egészségügyi és testápolási szolgáltatásokra (4%) fordítják.

ujforum_betty.qxp 9/28/2006 12:30 PM Page 43

8. ábra A szolgáltatásokra fordított háztartási átlagköltségek megoszlása az Északnyugati régióban, 2005-ben

Forrás: Az életszínvonal koordinátái Romániában. Lakossági jövedelmek és költségek 2005-ben

Az alapszükségletek fedezésére fordított költségek mellett alig 7%-nyi összeg marad egyéb típusú szolgáltatásokra, mint például sport, kultúra, szórakozás, utazások stb. Ez a helyzet a jövedelmek növekedésével remélhetőleg megváltozik.

Következtetések

A régió az egy személyre jutó havi háztartási átlagjövedelem tekintetében 1,3%-kal az országos átlag felett áll, ezzel a romániai régiók között a negyedik. A háztartások jövedelme jóval a városiak alatt marad azaz kevesebb mint fele. A jövedelmek 19%-a a saját fogyasztásra termelt élelmiszerek becsült értéke, ez az arány a gazdálkodó háztartásokban jóval magasabb (57,9%). A háztartások jövedelmük legjelentősebb részét (46,5%) élelmiszerre költik, ezt követik az egyéb fogyasztási cikkek (30,7%) és a szolgáltatások (22,8%). Elemezve a három fő költségcsoportot megállapíthatjuk, hogy a háztartások jövedelmük döntő hányadát (85% körül) az alapvető szükségletek (élelem, ruházat, lakásfenntartás, szállítás, telefon) költségeinek fedezésére fordítják és mindössze 10%-ot tesz ki az oktatásra, könyvekre, kulturális-, szabadidő- vagy sporttevékenységekre fordított összeg.

Irodalomjegyzék

Institutul Național de Statistică (2006): Coordonate ale nivelului de trai în România. Veniturile și consumul populației în 2005
Institutul Național de Statistică (2002): Coordonate ale nivelului de trai în România. Veniturile și consumul populației în 2001.
Direcția Regională de Statistică Cluj (2006): Regiunea Nord-Vest în cifre
Banca Națională a României, www.bnr.ro (hozzáférés: 2006.08.22.)